

Belgien - en stat, to nationer?

En hovedtendens i efterkrigstidens Europa har givetvis været den øgede internationalisme, både i konkret samarbejde og som holdning.

Hvad vi i Danmark måske har været mindre opmærksomme på er, at der parallelt hermed i mange lande er sket en opblomstring af nationalistiske holdninger. Eller med et bedre ord regionalistiske - for denne opblomstring er typisk sket blandt folk, der føler sig som undertrykte mindretal i bestemte områder af nationalstaterne. Blandt skotter, bretoner, corsikannere, sydtirolere, baskere, for blot at nævne nogle af dem, der er blevet mest omtalt i medierne.

De mest dramatiske konsekvenser har denne udvikling truet med at få i Belgien, idet modsætningerne mellem flamlændere og walloner her siden 1960'erne har sat selve statens eksistens på spil.

Formålet med denne artikel er derfor at gøre rede for de nationale problemer i Belgien, deres baggrund og karakter. Der vil især blive fokuseret på Bruxellesområdet, hvor de er mest tilspidset.

En ung statsdannelse

Som det ses på figur 1, bor der i den nordlige halvdel af det nuværende Belgien

flamlændere, hvis sprog er flamsk eller - som de selv foretrækker at sige - hollandsk. I den sydlige halvdel bor fransktalende walloner. Det var i den tidlige middelalder, efter de store folkevandringer, at sproggrænsen opstod - og den synes siden ikke at have flyttet sig meget, bortset fra i Bruxelles-området.

Men staten Belgien er langt yngre. I middelalderen hørte det meste af området til det tysk-romerske rige, den vestlige del til Frankrig. Det betød dog ikke noget videre - den reelle magt lå hos de lokale feudalherrer og i de flamske byer, især Brugge, Leper, Gent og Antwerpen, der ved handel og klædefremstilling blev Nordeuropas rigeste.

Et enkelt feudaldynasti fik efterhånden samlet det meste af Nederlandene - det nuværende Belgien og Holland - under sig, og omkring 1500 gled området over til de spanske Habsburgere. Deres forsøg på at knuse reformationen med hård hånd og holde det rige borgerskab nede førte til oprør og til Hollands selvstændighed. Derimod beholdt de kontrollen over Belgien, som dermed forblev katolsk. På grund af de religiøse modsætninger er Belgien aldrig blevet hollandsk. Men store dele af det protestantiske borgerskab udvandrede til Holland, og de flamske byer overvandt ikke dette knæk.

Fra slutningen af 1500-tallet til 1795 blev det meste af det nuværende Belgien administreret som en helhed - men under først spansk, siden østrigsk overhøjhed. Derefter blev det indlemmet i først Fran-

*Amtskommunernes og
Kommunernes Forskningsinstitut,
p. t. ved EF-kommissionen*

Figur 1. Fra Vagn Heiselberg: Belgien. København 1974.

krig og dernæst Holland. I 1830 gjorde det fransktalende borgerskab, støttet af det katolske parti, imidlertid oprør mod det hollandske styre og havde held til at få dannet en selvstændig stat. Den økonomiske baggrund herfor var en begyndende industrialisering - den tidligste uden for England - i det kulrige Walloniet. Men en lige så vigtig baggrund for statsdannelsen var Englands interesse i ikke at have nogen større stat lige over for sig på kontinentet. Den er grunden til, at Belgien ikke er blevet fransk.

Den nydannede stat rummede omtrent lige mange flamlændere og walloner. Men økonomisk, politisk og kulturelt var det fransktalende borgerskab fuldstændig dominerende. Ikke alene var industrien stærkt koncentreret i Liège- og Charleroi-Mons områderne. Men fransk var også

enerådende i offentlige funktioner, i skolen, i hæren, ved domstolene.

Flandern var derimod nærmest et kulturelt tomrum - uden eget skriftsprog - og økonomisk tilbagestående. Imidlertid måtte der i nationalismens århundrede komme en flamsk reaktion mod denne undertrykkelse. Men der var i Belgien flere faktorer, som medvirkede til at tilspidse modsætningerne.

Det gælder ikke mindst befolkningsudviklingen (se tabel 1). I Walloniet begyndte fødselstallene at dale fra midt i 1800-tallet (som i Frankrig). Arbejdskraftbehovet i Walloniet medførte i øvrigt i midten af 1800-tallet store vandringer fra Flandern og i mellemkrigstiden en indvandring fra udlandet. I Flandern fortsatte fødselstallene derimod langt ind i 1900-tallet med at være høje (som i Holland).

Tabel 1. Befolkning og bruttoreproduktion i regioner, 1831-1981.

	Befolkning (tusinder)				Bruttoreproduktion		
	Walloniet	Bruxelles	Flandern	Belgien	Wall.	Brux.	Flan.
1831	1504 (39,7%)	140 (3,7%)	2142 (56,6%)	3787			
1866	2075 (43,0%)	309 (6,4%)	2443 (50,6%)	4828			
1890	2546 (41,9%)	520 (8,6%)	3003 (49,5%)	6069			
1930 ¹⁾	3061 (37,8%)	892 (11,0%)	4139 (51,1%)	8092	0,95	—	1,34
1961	3103 (33,8%)	1023 (11,1%)	5064 (55,1%)	9190	1,25	1,05	1,35
1970	3159 (32,7%)	1075 (11,1%)	5417 (56,1%)	9651	1,11	0,97	1,10
1980/81	3221 (32,7%)	997 (10,1%)	5630 (57,2%)	9849	0,80	0,82	0,84

¹⁾ Incl. det indlemmede tyske område med 60.000 indb. i 1919.

Kilder: M. Poulain & C. Vandermotten samt Willemart, Willemart & van der Elsen.

Dette hang bl.a. sammen med kirkens indflydelse: I det industrialiserede Walloniet tabte den indflydelse, både i det liberale borgerskab og blandt arbejderne (der i århundredets sidste del i vid udstrækning blev socialister). I det mere landbrugsprægede Flandern bevarede kirken stor indflydelse.

Forskellene afspejlede sig også i politikken. I Walloniet var det liberale og senere det socialistiske parti de største. I Flandern var det katolske parti helt dominerende. -

Efterhånden blev den wallonske dominans i staten svækket. Den wallonske industri blev hårdt ramt af kriserne i 1880'erne og 1930'erne. Efter århundredeskiftet opstod til gengæld en industri i Flandern (bl.a. ved de kulminer, der åbnedes i nærheden af Hasselt). Forskellen mellem de to landsdeles økonomiske niveau indsnævredes. Demografisk fik flamlænderne langsomt, men sikkert overvægt. Og lige så langsomt blev hollandsk anerkendt som et ligeberettiget sprog. En selvstændig flamsk kultur udviklede sig - med mindre tilknytning til Holland, end wallonernes havde til Frankrig.

De tyske besættelser 1914-18 og 1940-44 blev kun delvis anledning til samling mod en fælles fjende, for besættelsesmagten spillede meget bevidst de to befolkningsgrupper ud mod hinanden.

Et mindre grænseområde mod Tyskland, der fra 1815 havde hørt Preussen, blev i 1919 ført tilbage til Belgien. Her bor en tysktalende befolkning, nu på ca. 70.000.

Konfrontation

I efterkrigstiden er forholdet som sagt udviklet til en konfrontation med store strejker og demonstrationer. De dramatiske begivenheder er på samme tid udslag af spændingen og årsag til en yderligere tilspidsning, som føres videre i en daglige kamp om at befæste og udvide positionerne i alle dele af samfundet. I parlament og regering bruger flamlændere og walloner mange kræfter på at få den størst mulige del af statens udbetalinger lagt i deres landsdel.

Et første drama udspillede sig om kong Leopold III, der efter den tyske besættelse i 1940 forblev i landet, mens regeringen flygtede til London og fortsatte kampen. Det er stadig omstridt, om hans holdning var tyskvenlig. I hvert fald tog han efter krigen ophold i Schweiz, og i 1950 blev der holdt folkeafstemning om hans forbliven på tronen. I Belgien som helhed var der flertal for ham. Men i Walloniet var der flertal imod, og afstemningen fulgtes af så store wallonske demonstrationer mod ham, at han foretrak at abdicere.

Hvorpå flamlænderne følte, at demokratiet blev tilsidesat.

Andre dramaer udspillede sig om de sidste delvis fransktalende institutioner i Flandern, især universitetet i Leuven. Store demonstrationer i 1968 resulterede her i, at de fransktalende lærere og studenter blev smidt ud, og institutterne og biblioteket delt.

Bag disse dramaer lå bl.a. den meget forskelligartede udvikling i de to landsdele.

Ganske vist svækkedes de demografiske forskelle hen i 1970'erne, hvor fødselstallene i Flandern (ligesom i Holland) dalede brat.

Men til gengæld uddybedes de økonomiske forskelle (tabel 2): Allerede i 1960'erne løb den gamle wallonske minedrift og industri (især stålindustrien) ind i alvorlige vanskeligheder, som kun er blevet værre siden. Den sidste kulmine lukkedes i 1984, og stålindustrien overlever kun i stærkt reduceret tilstand. Alvorligst er det nok, at der er for lidt initiativ i erhvervslivet. Store bureaukratiske virksomheder og fastlåste holdninger på arbejdsmarkedet synes at spærre for fornyelse. Heroverfor står et flamsk erhvervsliv i stadig ekspansion. I modsætning til 1800-tallet er indkomsterne nu højere i Flandern end i Walloniet, og wallonerne må gå tiggergang til det flamske parlamentsflertal om økonomisk støtte.

I centrum af konfrontationen står imidlertid den største by Bruxelles, som rummer både fransk- og hollandsktalende. Paradoksalt nok er Bruxelles derfor samtidig den faktor, der holder sammen på staten - den kan ikke simpelthen deles i to.

Bruxelles

Bruxelles ligger lidt nord for sproggrænsen og var fra middelalderen en hollandsktalende by. Den blev sædet for de udenlandske herskeres administration af Belgien, og en lille overklasse begyndte i århundredernes løb at tale fransk. Efter at byen i 1830 blev hovedstad i det selvstændige - og fransksprogede - Belgien, skete der imidlertid i det følgende århundrede et sprogskift i størstedelen af Bruxelles' befolkning (tabel 3), til trods for at indvandringen til byen overvejende skete fra Flandern. Dette sprogskift er ikke let at forklare, men kan måske sammenlignes med Sydslesvigs fortykning. Det må huskes, at den flamske kultur var uudviklet, at social opstigning var forbundet med at tale fransk, og som et led heri at al uddannelse længe foregik på fransk. (Det må i denne forbindelse nævnes, at Bruxelles kun fik en ret beskeden industri og arbejderklasse, funktionærer og selvstændige erhvervsdrivende var og er de vigtigste socioøkonomiske grupper).

En meget energisk flamsk bevidstgørelse af den resterende hollandsktalende be-

Tabel 2. **Bruttonationalprodukt i regioner 1955/79.**

Årlig vækst, i faktorpriser	Walloniet	Bruxelles	Flandern	Belgien
1955-70	2,9%	3,9%	4,9%	4,1%
1970-79	3,6%	1,9%	4,4%	3,2%
Andel af BNP 1955	34%	18%	48%	100%
Andel af BNP 1979	28%	16%	57%	100%

Siden 1979 er Flanderns andel af BNP yderligere forøget.

Kilde: Kestens & Vanderhoff.

Tabel 3. Sprog i Bruxelles (officiel afgrænsning) 1846-1947.

Pct. af totalbefolkningen	Ensprogede personer:		Foretrukne sprog:	
	Hollandsk	Fransk	Hollandsk	Fransk
1846	66,0	32,0		
1866	46,2	19,3		
1890	29,6	20,1		
1910	23,2	27,1	48,1	51,9
1930	14,3	37,1	34,2	65,8
1947	9,0	37,0	24,7	75,3

Af forskellige grunde er den anvendte totalbefolkning mindre end den i tabel 1 angivne. Efter 1947 er der ikke afholdt tællinger på grund af flamsk kritik mod deres troværdighed.

Kilder: Logie samt Willemart, Willemart & van Elzen.

folkning har i de sidste årtier standset forfranskningen af Bruxelles. Inden for hovedstadens officielle grænser fra 1963 (som jeg skal komme tilbage til), antages nu ca. 85% af de belgiske beboere at være fransktalende - men mange er så tosprogede, at det er vanskeligt at opgøre.

Befolkningsspørgsmålet kompliceres imidlertid af mange faktorer (tabel 4).

For det første er hovedstadens to befolkningsgrupper, som det fremgår af figur 2, geografisk blandet på en indviklet måde: Hvor der findes ældre bebyggelse, er sprogene fuldstændig blandet - det er tilfældet i nogle af de centrale bydele, i gamle landsbykerner, som er blevet indkapslet i byen, samt i nogle af de senest urbaniserede landdistrikter i den nordlige og vestlige udkant. I de udstrakte egentlige forstadsbebyggelser er fransk derimod enerådende.

For det andet er der i løbet af de sidste årtier også sket en forstadsdannelse uden for hovedstadens officielle grænser. Noget af forstadsdannelsen er hoppet syd for sproggrænsen, til Walloniet. Men der er også sket forstadsdannelse lige uden for hovedstadens grænser, i områder der tidligere var rent hollandsksprogede. Det har betydet, at en række kommuner her nu har fransksproget flertal eller store mindretal (figur 3). Hvor stor en andel af beboerne i denne omegn, der er fransk- henholdsvis hollandsksprogede, afhænger naturligvis af, hvor langt ud man regner den. Afgrænset som i tabel 4 - dvs. lidt videre end i figur 3 - kan det anslås, at ca. 35% af omegnsbelgierne er fransk- og ca. 65% hollandsksprogede.

For det tredje bor der i området et meget stort antal udlændinge, som naturligvis også både påvirker og påvirkes af stri-

Tabel 4. Befolkningssammensætning i Bruxelles 1981.

Tusinder	Officiel afgrænsn.	Omegn	I alt
Belgiere	759	498	1.258
Udlændinge	238	42	280
herfra fra Middelhavslande	ca. 160	ca. 15	ca. 175
heraf fra øvrige EF og USA	ca. 50	ca. 20	ca. 70
I alt	997	541	1.538

Afgrænsning af omegnen ifølge Vinikas & de Greef.

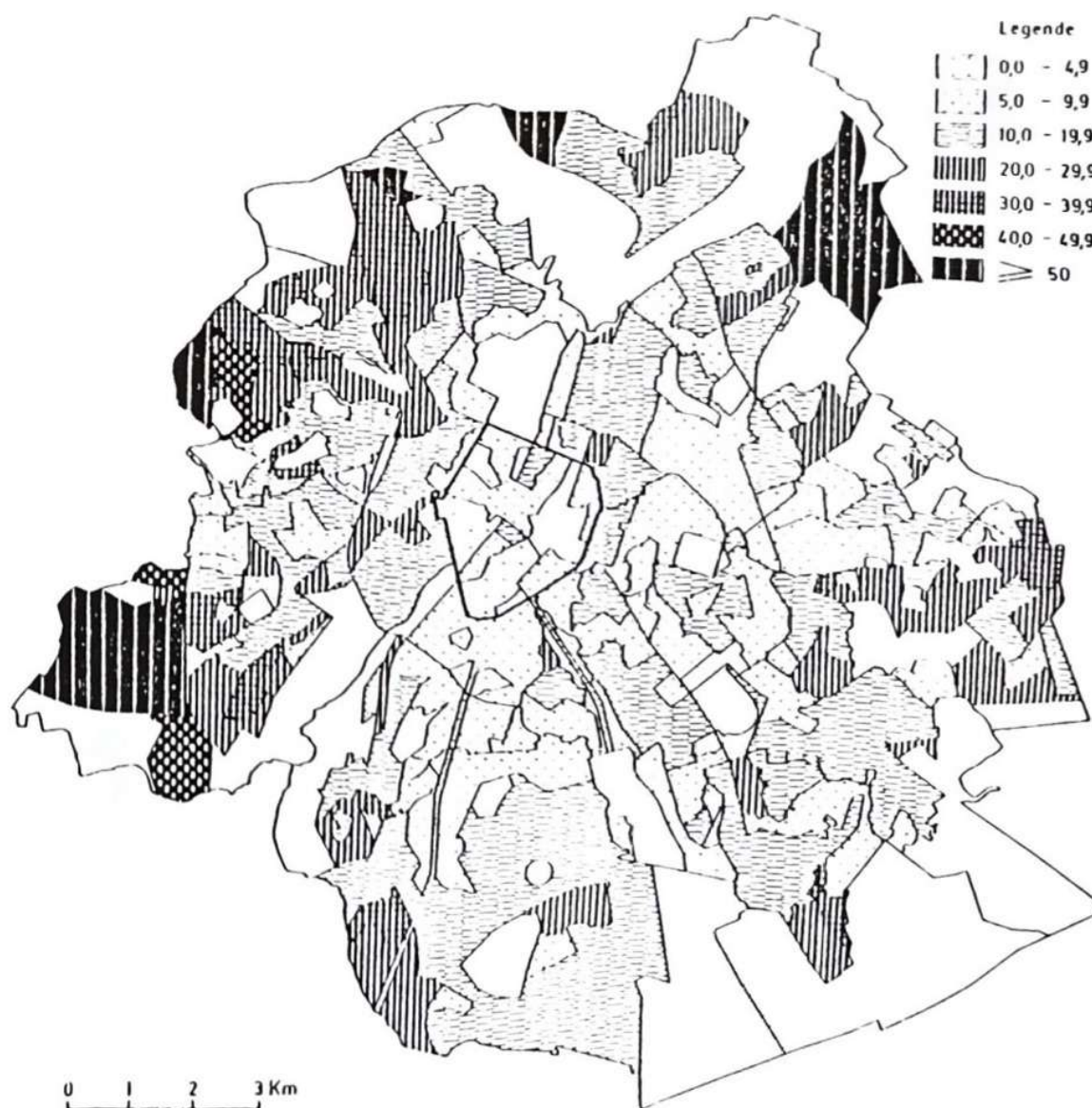
Kilde: Folketælling.

dighederne. Dels er der især i 1960'erne sket en stor indvandring fra Middelhavslandene. Inden for hovedstadens officielle grænser bor der nu ca. 160.000 statsborgere fra Middelhavslandene. De bor meget koncentreret - næsten ghettoagtigt - i den traditionelle industri- og arbejderzone i bunden af et dalstrøg fra sydvest mod nord (figur 4).

Dels har valget af Bruxelles til EF's administrative hovedsæde i 1958 medført en betydelig tilflytning af udlændinge. Gan-

ske vist udgør »eurokraterne« selv kun omkring 15.000, hvoraf en tredjedel endda er belgiere (1981). Men en lang række funktioner er udbygget som følge heraf. Især er Bruxelles blevet den vigtigste lokalisering for amerikanske firmaers europæiske hovedkontorer. Men desuden er erhvervsorganisationer, ambassader, presserepræsentationer og kongresfaciliteter udbygget langt ud over det normale for et lille lands hovedstad. Endelig kom hertil i 1966 NATO's hovedsæde. Det

Figur 2. Procent hollandsktalende blandt belgiske beboere i det officielle hovedstadsområde. Efter Logie.

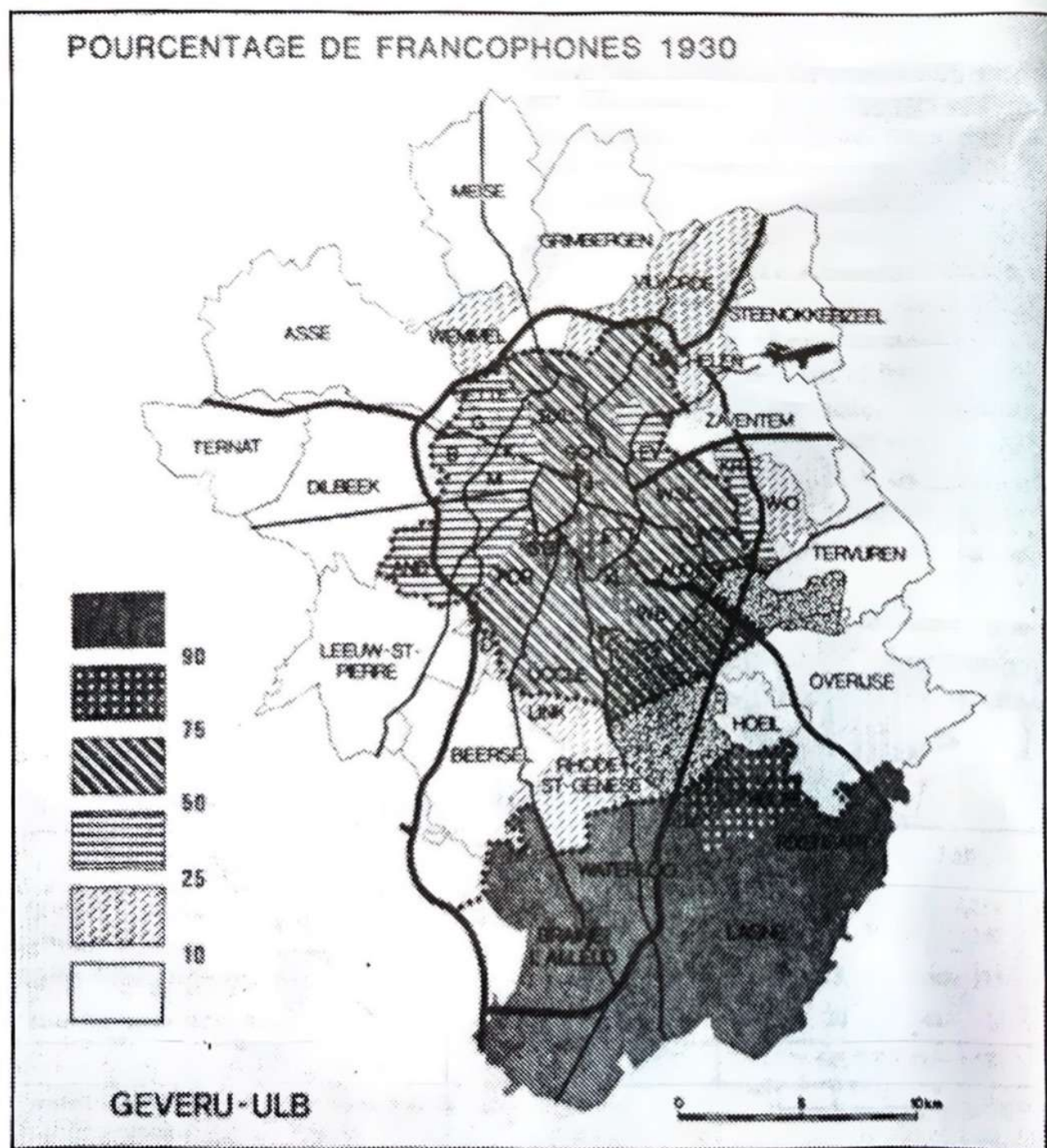

samlede resultat er, at ca. 50.000 europæere (excl. Middelhavslandene) og nordamerikanere er registreret inden for hovedstadens officielle grænser, hvortil kommer ca. 20.000 i omegnen. Som det fremgår af figur 5, bor de overvejende i forstæderne mod syd og øst, blandet med de mere velstående belgiere.

For begge disse grupper af udlændinge gælder det, at for så vidt de taler noget belgisk sprog, er det næsten altid fransk.

Endelig, for det fjerde, er der en meget stor indpendling til Bruxelles. Det er der gamle traditioner for: Allerede i 1869 indførte staten meget billige abonnementskort til det tætte net af tog og sporvogne,

Figur 3. Procent fransktalende blandt belgiske beboere i hovedstaden og omegnen. Efter Le Soir 14.3.1985.

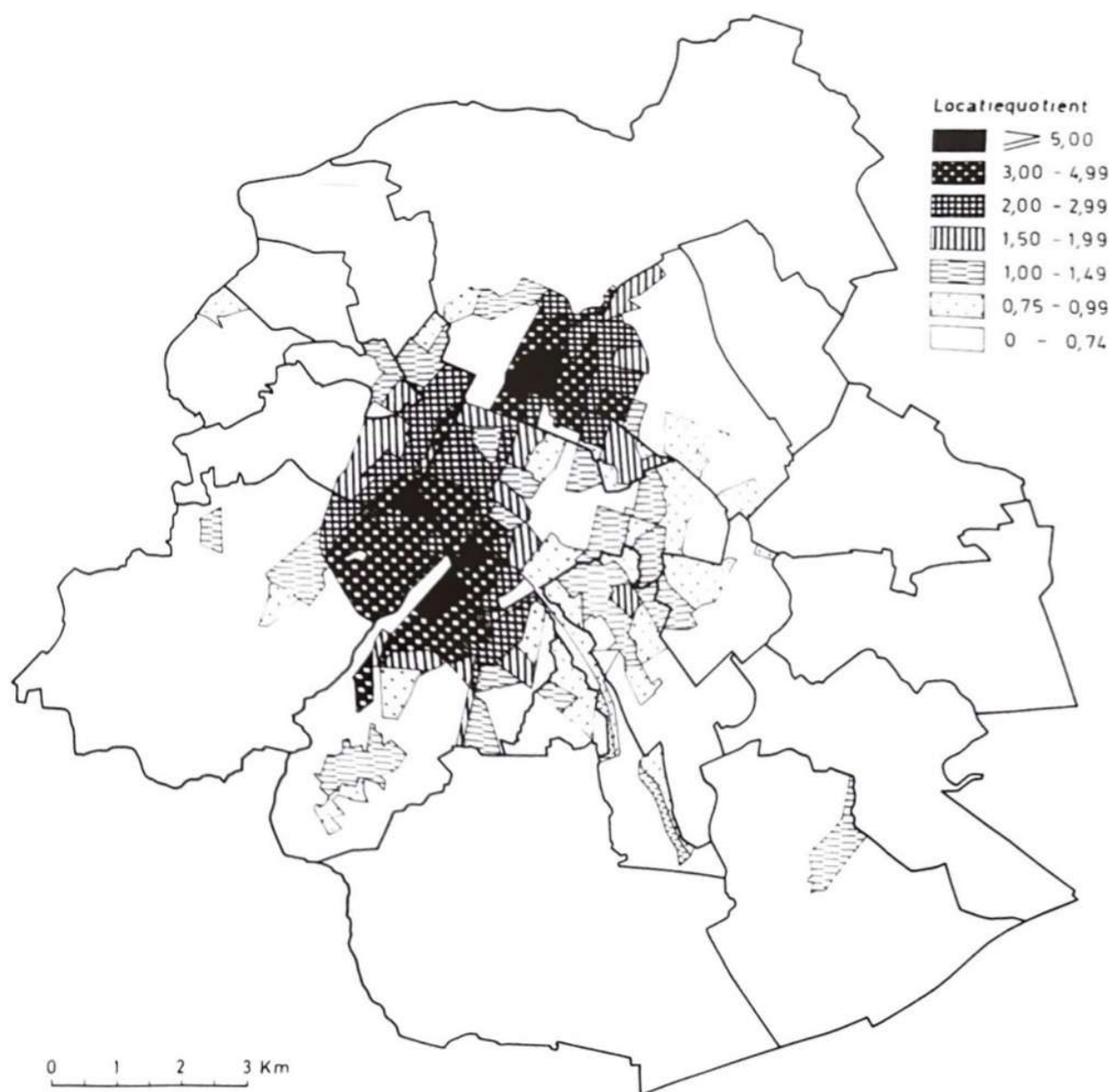

der forbinder de omgivende landdistrikter med Bruxelles. Denne politik var inspireret af den katolske kirke, som hellere så, at arbejdskraften blev boende i landsbyerne end flyttede til storbyen. I 1977 var indpendlingen over hovedstadens officielle grænse 265.000, hvoraf mange kom så langt væk fra som Gent og Antwerpen. Indpendlerne udgjorde dermed 42% af de, der arbejdede inden for Bruxelles' officielle grænser. Indpendlernes sprog er

ikke registreret, men ud fra ders bopæl kan man beregne, at over halvdelen er hollandsktalende. Det betyder, at andelen af hollandsktalende er betydelig højere blandt de, der arbejder i Bruxelles end blandt de, der bor i Bruxelles. Det skyldes bl.a., at mange statslige jobs skal fordeles ligeligt mellem de to sproggrupper.

Oplevelsen af Bruxelles' forfranskning har sat sig dybe spor i den flamske opfattelse af nationalitetsproblemet. Det er ble-

Figur 4. Spaniere, italienere, marokkanere, grækere og tyrker i det officielle hovedstadsområde 1970. Gennemsnitlig andel = 1. Efter de Lannoy & de Laet.

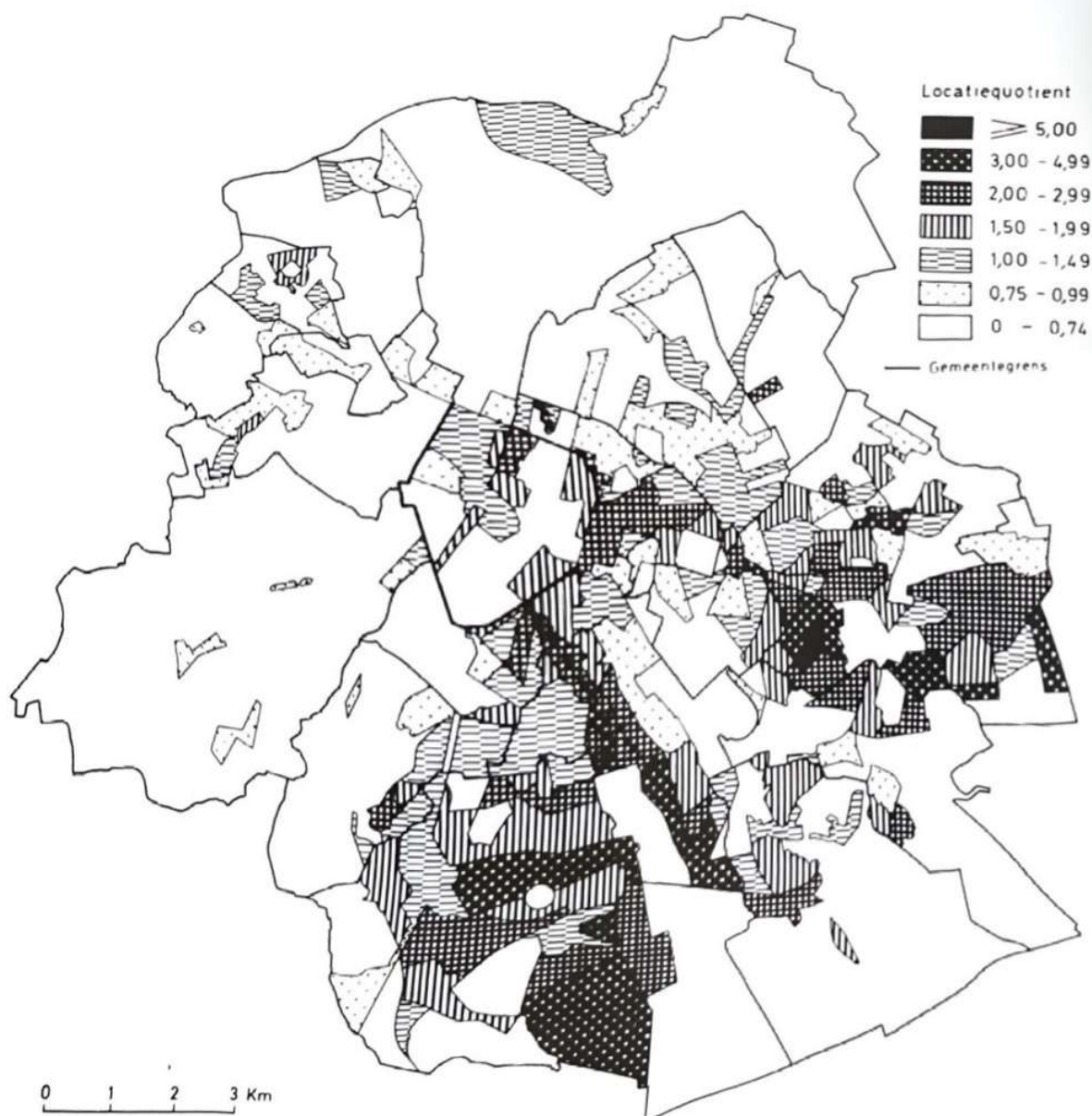
vet et grundsynspunkt, at hvis man lader sprogene konkurrere frit, breder fransk sig »som en olieplet«. Det var i høj grad den fransksprogede forstadsdannelse på flamsk jord, der i 1960'erne tilspidsede situationen.

En forbundsstat som løsning?

Som sagt blev konfrontationerne i 1960'erne så voldsomme, at det stod klart, at den belgiske stat næppe kunne

overleve i sin hidtidige centraliserede form. Regionalistiske partier i Flandern og Walloniet samt i Bruxelles fik stor tilslutning (tabel 5). De gamle landsdækkende partier splittedes i hollandsktalende og fransktalende dele med tydeligt forskellig karakter. Det hollandsktalende liberale parti er mere ekstremt liberalistisk end det fransktalende. De hollandsktalende kristelige og socialistiske partier er klart mere optager af freds- og miljøspørgsmål end de fransktalende.

Figur 5. Franskmænd, hollændere, tyskere, briter og amerikanere i det officielle hovedstadsområde 1970. Gennemsnitlig andel = 1. Efter de Lannoy & de Laet.

Tabel 5. Parlamentsvalgene 1958, 1974 og 1985.

Andel af stemmer	1958 %	1974 %	1985 %
ho. (CVP)		24	21
Katolske	46		
fr. (PSC)		8	8
ho. (SP)			15
Socialister	37	27	
fr. (PS)			14
ho. (PVV)		9	11
Liberale	12		
fr. (PRL)		6	10
fl. (VU)	2	10	8
Regionale partier	-	5	1
br. (FDF)	-		
wa. (RW)	-	6	-
Kommunister	2	3	1
ho. (Agalev)	-	-	4
Økologer	-	-	
fr. (Ecolo)	-	-	2
Øvrige	1	2	5

1958 var det sidste valg inden nationalitetsstriden, i 1974 toppede de regionale partier.

Kilde: Valgstatistik.

Mest ejendommelig er måske dannelsen af et regionalistisk parti i Bruxelles. Baggrunden er følelsen af at være en brik, for ikke at sige en kastebold, i spillet mellem flamlændere og walloner. Det gav sig først udslag i, at staten, for at tiltrække internationale organisationer og multinationale selskaber, medvirkede til at rive store dele af byen ned til fordel for motorgader og kontorskyskrabere - uden særlig hensyntagen til byens borgere. Og dernæst, da byen alligevel i 1970'erne blev hårdt ramt af den økonomiske krise (tabel 2), havde flamske og wallonske politikere så travlt med at handle om støtte til deres respektive regioner, at Bruxelles blev sorteper. Kort sagt, landets center følte sig undertrykt af udkantsregionerne.

Den første foranstaltning til at dæmpe

gemytterne var i 1963 at mindske konfliktårsagerne: Den administrative inddeling blev tilpasset sproggrænsen og fastfrosset, for Bruxelles' vedkommende inden for de grænser, som forstadsdannelsen tilfældigvis havde nået på dette tidspunkt. I Flandern og Walloniet er hollandsk henholdsvis fransk eneste officielle sprog, mens Bruxelles er tosproget.

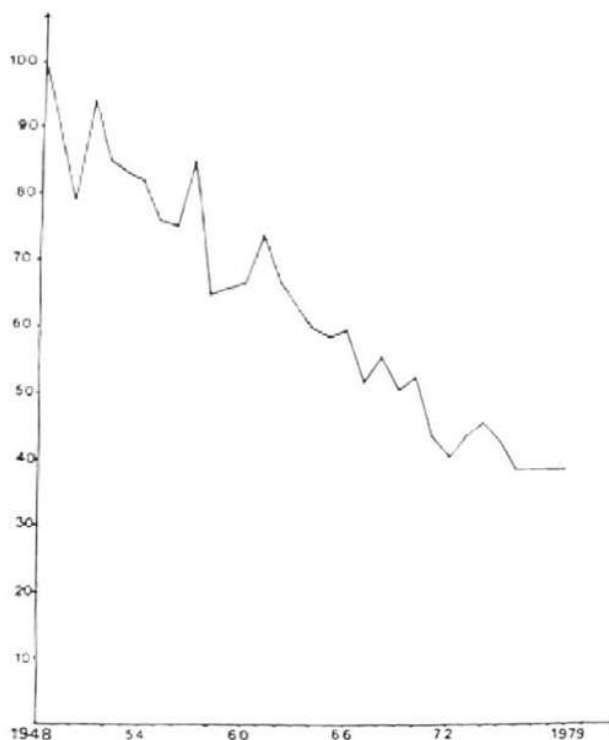
Denne ordning er siden håndhævet med al den formalisme, som svært opnåelige kompromisser gerne giver anledning til.

Den mest problematiske konsekvens af ordningen er de omtalte fransksprogede forstadsdannelser på flamsk jord omkring Bruxelles. I seks kommuner med fransk flertal er der indgået et midlertidigt kompromis om nogle fransksprogede offentlige faciliteter (bl.a. underskoler). På længere sigt påkaldes fra fransksproget side befolkningens selvbestemmelsesret. Fra flamsk side frygter de oprindelige beboere, at de - blot fordi der flytter nye naboer ind ved siden af - en dag vil finde, at personalet på posthuset, på rådhuset osv. er blevet fransktalende (jf. oliepletten). Synspunkter er derfor, at »fremmede« kun er velkomne, hvis de vil indrette sig efter sproget i det område, de flytter til, og at de fransksprogede faciliteter efterhånden skal afvikles.

Endvidere gennemførtes den omtalte kvotering af stillingerne i staten - som går helt op til antallet af ministre. Det er dog et problem at administrere kvoteringen til de højere stillinger, hvor der kræves tosprogethed, da flamlænderne hyppigere lærer fransk, end walloner lærer hollandsk.

1963-ordningen har bidraget til, at Flandern og Walloniet mere og mere lever hver sit eget liv (figur 6). Imidlertid løste ordningen ikke konflikterne, som tværtimod øgedes, og ekstremistiske flamlændere krævede deres egen stat. Efterhånd-

Figur 6. Mobiliteten mellem Flandern og Walloniet 1948-1979 (1948 = 100). Efter Poulain & Vandermotten.

den så flertallet en redning i at omdanne Belgien til en forbundsstat. En sådan blev da gennemført ved en lovgivning i slutningen af 1970'erne. Dens konstruktion er indviklet: Mellem de gamle kommuner og provinser på den ene side og staten på den anden blev *dels* indskudt et fransk, et hollandsk og et tysk »fællesskab«, der skulle overtage den statslige kompetence på en række personrelaterede områder, især sociale, sundheds- og kulturelle spørgsmål. I Bruxelles virker både det franske og det hollandske fællesskab. *Dels* blev der oprettet en flamsk og en wallonsk »region« med kompetence på økonomiske og erhvervsrettede områder. Det har dog knebet med at få gennemført den lovgivning, der skulle ændre fordelingen af de enkelte opgaver. Der skulle også have været oprettet en Bruxellesregion, men da det kom til stykket, fik de flamske partier kolde fødder. Så beholdt staten kompetencen,

og Bruxelles blev »lagt i køleskab«, hvorefter den har befundet sig siden.

Slutbemærkning

Under den økonomiske krise i 1980'erne er de nationale modsætninger trådt lidt i baggrunden. De regionalistiske partier, som ikke har nogen klar holdning til de økonomiske spørgsmål, har aftagende vælgertilslutning (tabel 5 og 6). Medvirkende er det også, at den nuværende ordning er ganske tilfredsstillende for både flamlændere og walloner: Flamlænderne er sikret flertal i parlamentet og kontrol over staten og kan f.eks. modsætte sig ændringer i Bruxelles' omegn. Walloniet har sikret sig betydelige økonomiske tilskud. Sorteper i ordningen, både med hensyn til magt og penge, er kun Bruxelles.

Tabel 6. Parlamentsvalget 1985, fordelt på regioner.

Antal af stemmer		Walloniet %	Bruxelles ¹⁾ %	Flandern %
Katolske	ho. (CVP)		8	35
	fr. (PSC)	23	9	
Socialister	ho. (SP)		5	24
	fr. (PS)	39	15	
Liberale	ho. (PVV)		5	17
	fr. (PRL)	24	26	
Regionale partier	fl. (VU)		3	13
	br. (FDF)		11	
Kommunister		3	1	0
Økologer	ho. (Agalev)		1	6
	fr. (Ecolo)	6	6	
Øvrige		5	10	5

¹⁾ Omfatter det officielle hovedstadsområde + et antal omegnskommuner.

Kilde: Valgstatistik.

Litteratur

Anne Kari Feilberg (1980): Et omrids af Belgiens historie. Privattryk, Bryssel.

John Fitzmaurice (1983): The Politics of Belgium. Hurst & Co., London.

H. van der Haegen (1982): Honderd jaar pendel naar Brussel, evolutie en evaluatie. De Aardrijkskunde, no. 2, p. 119-128.

Sven Illeris (1985): Bruxelles - en drøm om D-mark og dollars. Byplan nr. 3, p. 88-91.

P. Kestens & C. Vandermotten (1983): Bruxelles - capitale de richesse nationale ou économie en déclin? Crédit Général, Bruxelles.

W. de Lannoy & H. de Laet (1984): Onderzoek over de dynamiek van Brussel en zijn randbegied. Vol. 2 deel 2: De woonfunctie. Staatssecretariaat voor het Brussels gewest.

Frank Logie (1981): Ruimtelijke spreiding van de nederlandstalige bevolking in Brussel-hoofdstad. Taal en sociale integratie, no. 3, P. 87-109.

Fred Louchx (1984): L'intégration ethnolinguistique à Bruxelles. P. 41-48 i: Le bilinguisme en Belgique, le cas de Bruxelles. Vrije Universiteit Brussel.

Machteld De Metsenaere (1984): Aspects socio-démographiques de la francisation. P. 31-39 i: Le bilinguisme en Belgique, le cas de Bruxelles. Vrije Universiteit Brussel.

Michel Mignolet (1984): Innovation technologique et redéploiement régional. Facultés universitaires de Notre Dame de la Paix, Namur.

M. Poulain & C. Vandermotten (1984): 150 ans de dualité démographique en Belgique. Espace, populations, sociétés, no 1, p. 137-154.

Jean-Pierre Thiry et al. (1982): L'Europe à Bruxelles. Centre d'Etudes et de Recherches Urbaines, Bruxelles.

Bruno Vinikas & Claude de Greef (1981): Le métropole bruxelloise. P. 17-29 i: Eco-Brabant no. 30.

Hélène & Pierre Willemart & Sus van Elzen (1980): La Belgique et ses Populations. Editions complexe, Bruxelles.